

Ramon Artolaren bi irudi, ezkerrekoan liberalen uniformearekin.

Errimarako arrazoi egokia

Euskal Herriko poetek eta bertsolariek askotan kantatu diote sagardoari eta haren bikaintasunari; besteak beste, Indalezio Bizkarrondo «Bilintxek» edo Jose Manuel Lujanbio «Txirrita» mitikoak. Baina hain ezaguna ez den beste bertsolari batek ere, Ramon Artola Larrañagak, bertso sorta eder batzuk idatzi zituen sagardoa goraiatzuz, XIX. mendean.

Hostal Restaurante Sidrería "Casa Armendariz"

- Menú del día
- Menú de sidrería
- Carta: cocina tradicional

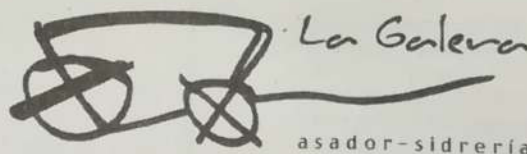
c/Navarro Villoslada, 19 • VIANA (Navarra)
Tf. (948) 64 50 78 • Reservas (948) 44 63 45

SIDRERÍA
BORNAX
BAR-ASADOR

Menús de Sidrería
Carta variada con verduras de temporada
Especialidad en carnes y pescados a la parrilla

POL. IND. VALTIERRA-ARGUEDAS
PARCELA 11
31514 VALTIERRA (NAVARRA)
TEL. 948 84 46 46

Menú de Sidrería
Cocina casera - Verdura temporada
Carnes y pescados a la brasa

MAYOR 11 & PALOMAR 10 t. 948 695 218 MENDAVIA NAVARRA

Sidrería El Molino de Aoiz

ASADOR - RESTAURANTE
SAGARDOATEGIA

EL MOLINO
ERROTA
AOIZ - AGOITZ

Ven a disfrutar en El Molino de Aoiz, de nuestros
Menús de Sidrería y regalos con la Última Cosecha
de la mejor Sidra del País.
Todos los viernes y sábados de febrero y marzo
Ambiente Especial Sidrería

Erretalaren bidai: Camino del Molino s/n
Tfno. y Fax 948 33 63 02
31490 Agoitiz-Aoiz Nafarroa-Navarra

SIDRERÍA ASADOR

KUPELA
sagardotegia

menús variados de sidrería y a la carta
Avda. de la Ribera, 23 31580 LODOSA (Navarra)
☎ 948 69 37 37

Ramon Artola Tolosan jaio zen, 1831 urtean; eta Donostian hainbat urte eman ondoren, bertan hil zen 1906ko abuztuaren 20an; hau da, hirurogeita hamabost urte betetzeko 11 egun falta zitzaizkiola.

Gazterik Tolosatik Donostiara joan zen bizitzera eta Gipuzkoako hiriburuko San Bizenteko elizan ezkondu zen, Manuela Elizetxearekin. Bost seme-alaba ekarri zituzten mundura. Artola ofizioz iturgin eta pintorea zen. Denda eta tailerra Alde Zaharreko Puyuelo kalean zeuzkan; gaur Fermín Calbetón den horretan, alegia.

Poeta hau, herritik sortua, eza gutza literario handirik gabekoa zen euskara ez zen beste hizkuntzetan; baina, hala ere, kalitate handiko lanak egin zituen. Beraz, ez zen eskola asko zuen poeta, herrikoia baizik. Hala ere, bertso paperetan lan on-onak egin zituen eta bertso jartzaile zaharren eskolari segitzen zion. Poesia eta fabula landu zituen, batez ere.

Antonio Zabalarri esker, badugu poeta honen lanak irakurtzeko aukera. Ausporen bilduman liburu pare bat plazaratu zituen, "Sagardoaren graziya" tituluarekin biak. Azkena, iaz.

Zabalaren iritziz, Artolaren bertsorik onenak eta bikainenak gazte denboran egin zituen. «Bedeinkatuba izan dadila sagardoa-aren grazia»-rekin hasten den bertsu saila 1860. urtean egin zuen, eta hauek dira:

Bedeinkatuba izan dedilla sagardoaren grazia bai eta ere kupira gabe eraten duben guziya; erari onek gizon askori ematen dio biziya, au eran gabe egotia da nerretzat penitentziya.

Lenengo sartu taberna eta ateratzen naiz azkena egun guzian zurrutian da etzait betetzen barrera; au da erari maitagarri bat arras piztutzen naubena, Joxepa Karmen biotzekoa, bete amabigarrena.

Gosea ez det aundiya bañon egarriya bai ugari, nere barrenak naitasunikan ez diyo berriz urari; sortzen ditudan koarto pitxarrak ematen dizkat tripari, nere denboran biziya kentzen diot zenbait sagardori.

Gaitzek ez duben erari oni goseaz oi diot nait ekin, satsifazioz ez naiz arkitzen pitxar bat eta birekin; iru edo lau izaten ditut arratserrako nirekin, tristura eta penak sendatzen ditut sagardoarekin.

Astelena det jai bat artuba pekatu mortalekotzat aste artean bearrerako gogorik egiten etzat; asteazkena, ai nere pena, oso perezeta sartzen zat, modu onetan aste gusiya alperkerian joaten zat.

Bartarratsean egin det amets len egin izan dedana; tabernatikan irten naizela txispatu edo edana; pausorik xuxen egin ezin da esaten nuben: «Au lana! golpatu gabe ez nindeke juan gau ni andiarengana».

Kupelan daguan sagarduak dit ematen tentazioi, prezisamente eran bearra daukat persekuzioi; milla deabruz joxirikako orain duben prezioi, zaleak asko geran medioz dauka estimazioi.

Eranago ta berriz naiago beti nago egarriyak, begi bitarte txarrikan ez dit egiten tabernariyak; emeretzi len, au ogeigarren, amar atzo sor utziyak, markak kupelan egin jalean pagatutzeko guziyak.

Artola ezagutza literario handirik gabekoa zen baina kalitate handiko lanak egin zituen

Artolak guda karlistak ezagutu zituen, eta bigarrenean parte hartu zuen (1872-1876). Donostia liberalen menpean izanik, bera ere liberalekin ibili zen Voluntarios de la libertad izeneko taldean, bere lagun Indalezio Bizkarrondo Bilintz bezala.

Karlisten azken gerratea bukatu ondoren, euskararen aldeko mugimendua piztu zen Donostian, José Manterolak eta beste batzuk bultzatuta. Hainbat idazlan eder argitaratu ziren, eta "Euskal Erria" aldizkaria ere orduan sortu zen. Literatur sariketak hasi ere bai. Bertso-jartzaile mordoa bildu zen hantxe; besteak beste, Ramon Artola eta Pedro Mari Otaño.

34 urte geroago, Artolak beste bertso sorta bat eskaini zion sagardoari. Horrek argi eta garbi uzten du sagardoa edari oso herrikoia

zela XIX. mendearen bigarren erdian. Bertsoak "El thun-thun, se-manario koskero" eta "Euskal Erria" aldizkarietan argitaratu zituen, 1894. urtean. Urte horretan, Ramon Artolak 63 urte zeuzkan. Hona hemen bertsoak:

Urretuba ikusten zaio koloria, baltamu bat da berriz bere savoria; txinpartak dartzkala edari guria penak iltzeko txanpain banan da obia.

Kentzen du egarriya, alaitzen du oso, jartzen daki kantari dantzan ta garboso; urrezko edariya edaten da gozo, bañan ukalondorik ez geiegi jaso.

Bere gaian neurriya dionari artzen, umore ona baizik ez dio ekartzen; baña geiegi tripan preso badu sartzen, tripaia balantzak egiñaz du jartzen.

O edari maitea, o edari ona, kulpikan gabe preso kupelan egona; orain libratzen zera, gure zoriona, atoz, pozturik deika daukazu gizona.

Txotxetik irten zera kristal fin garbira, saltatu dezu illunbetikan argira; atoz, ederra, atoz, gauzkatzu begira, eragiteko baso zaudenari jira.

Zu zera lorietzat intza dan modura, gizonaren pozgarri sortua mundura; edaten zaitubena, zu, zeruko ura, igotzen dezu mundu ontako zerura.

JON URBE - ARGAZKI PRESS

Bertsoek eta sagardoak ere harreman estua dute egun.

ELUTXETA

SAGARDOTEGIA • BASERRIA

LEKU PAREGABEAN

• Sagardo garaian txotxetik.

• Urte osoan gosari, bazkari eta afariak.
(Astelehenetan ezik)

Oztaran Bailara • URNIETA (Gipuzkoa)

☎ 943 55 69 81

